

Studium

Global knowledge

Emnenamn

Global knowledge

Emnekode

GK 300

Vurdering

GK 300, prosjekt

Kandidat/ Tittel:

Iselin Sandanger: *"Må en være religiøs for å bli akseptert i det Zambiske samfunnet- og hvilken betydning har religion for menneskene der"*.

16. mai 2014

Tal nummererte sider

Sammendrag

Denne oppgaven har jeg skrevet etter et 13 ukers praksisopphold i Zambia. Problemstillingen for denne oppgaven er: "*Må en være religiøs for å bli akseptert i det Zambiske samfunnet- og hvilken betydning har religion for menneskene der*".

Oppgaven inneholder en metodedel, en teoridel hvor jeg har tatt inn litt faktaopplysninger om Zambia, en empiridel som jeg har samlet inn i løpet av oppholdet mitt og til slutt drøftingsdelen hvor jeg har drøftet teorien opp med empirien for å kunne svare på problemstillingen min. Jeg har også delt drøftingsdelen min inn etter tema for å gjøre oppgaven mer oversiktig. Temaene jeg har drøftet er; om Zambiere sin oppvekst har noe å si for verdensoppfatningen deres, kristendommens betydning for informantene mine og kristendommens påvirkning fra samfunnet.

I konklusjonen min har jeg funnet ut at det er vanskelig for ikke-religiøse personer å vokse opp i Zambia fordi religion har stor betydning for menneskene som bor der.

Summary

This assignment is based on my 13-week internship in Zambia. The problem addressed in this paper is: "does one have to be religious to be accepted in the Zambian society- and the relevance religion have on people there"

The assignment is divided into 4 parts. Part one is about methods, the theoretical part where I have added facts about Zambia, one empirical part with information collected from my stay and lastly a discussion part where I discuss the theory compared with the empirical research to be able to answer my problem. I have divided my discussion part into separate themes to make my assignment easier to grasp. The themes I have discuss is; whether the way Zambians raise their children affect their worldly view, the significance Christianity's have on my informants and Christianity's affect on the society.

In my conclusion I found that it is difficult for non- religious people to grow up in Zambia because religion has such a big meaning for the people that live there.

Innhold

1,0 Innledning	4
2, 0 Metode	4
2,1 Intervju	4
2,2 Valg av informanter	5
2,3 Datainnsamling.....	6
2,4 Etske og juridiske hensyn	6
2,4 Metodekritikk.....	7
3,0 Teori	7
3,1 Fakta om Zambia	7
3,2 Religiøse samfunn.....	8
3,3 Religionens historie og verdenssyn i Zambia	9
3,4 Religion gjennom Ubuntu	9
3,5 Freire - De undertryktes pedagogikk	10
3,6 Sosialisering.....	11
3,7 Kultur	12
3,8 Religion og autoritet i det tradisjonelle samfunn.....	12
4,0 Presentasjon av empiri	13
4,1 Bakgrunn og verdensoppfatning	14
4,2 Kristendommens betydning for informantene.....	14
4,3 Påvirkning fra samfunnet	15
5,0 Drøfting.....	17
5,1 Bakgrunn og verdensoppfatning	17
5,2 Kristendommens betydning for informantene.....	17
5,3 Påvirkning fra samfunnet	18
6,0 Avslutning	20
7,0 Litteraturliste	21

1,0 Innledning

Denne oppgaven er skrevet i forbindelse med faget Global Knowledge hvor jeg hadde et 13 ukers praksisopphold i Zambia. Faget Global Knowledge handler om å få en flerkulturell forståelse. Jeg har fått innsikt i blant annet globalisering, politikk, kultur, kommunikasjon, religion, helse og sosialt arbeid i en annen kultur. Ut fra dette har jeg valgt å skrive om religion i Zambia. Problemstillingen for oppgaven min i Global knowledge er: "*Må en være religiøs for å bli akseptert i det Zambiske samfunnet- og hvilken betydning har religion for menneskene der*". For å kunne svare på dette vil jeg diskutere om Zambiere sin oppvekst har noe å si for verdensoppfatningen deres, Kristendommens betydning for informantene mine, og kristendommens påvirkning fra samfunnet. Jeg har valgt å drøfte disse temaene fordi jeg tror det er flere faktorer som spiller inn for at jeg kan kunne svare på problemstillingen min. Temaet for oppgaven min er relevant for min utdanning fordi Norge er i dag et flerkulturelt samfunn. Dette vil si at jeg vil i yrket mitt møte på personer med ulik etnisk bakgrunn, herunder vil mange ha ulike religiøse retninger. Det er en stor fordel å ha litt kunnskap om dette for å kunne danne seg en forståelse i ulike situasjoner.

2, 0 Metode

Metode kommer fra det greske *methods*, som betyr å følge en bestemt vei mot et mål. Samfunnsvitenskaplig metode dreier seg om hvordan vi skal gå frem for å få informasjon om den sosiale virkeligheten, og ikke minst hvordan denne informasjonen skal analyseres, og hva den forteller oss om samfunnsmessige forhold og prosesser. Dette dreier seg om å samle inn, analysere og tolke data (Johannesen, Tufte & Christoffersen, 2010). I samfunnsvitenskaplig metodelitteratur skiller det mellom kvantitative og kvalitative metoder. I denne oppgaven har jeg valgt å benytte meg av kvalitativ metode. Det som kjennetegner kvalitativ metode er at en skal få så mye informasjon som mulig fra et begrenset antall informanter. Kvalitativ metode er særlig hensiktsmessig hvis vi skal undersøke fenomener som vi ikke kjenner særlig godt, og som det er forsket lite på, og når vi skal undersøke fenomener vi ønsker å forstå mer grundig (Johannesen, Tufte & Christoffersen, 2010).

2,1 Intervju

Jeg vil bruke intervju i min kvalitative undersøkelse der dataene bygger på hva informantene sier i samtale med forskeren. Forskeren kan også bruke data som allerede foreligger i form av

tekster og dokumenter (Johannesen, Tufte & Christoffersen, 2010), her vil jeg bruke data fra en tidligere undersøkelse som Inglehart og Baker (2012) presenterer. I og med at oppgaven går over en begrenset periode, vil jeg bruke tiden mest mulig effektivt ved å intervju få personer for å få mest mulig informasjon fra disse. For å besvare min problemstilling er det viktig å gå inn i en dialog med mennesker hvor jeg stiller spørsmål for å kunne forstå deres synspunkter, men samtidig hjelpe meg til å få en bredere forståelse over fenomenet jeg undersøker. Jeg har brukt nesten samme intervju med alle informantene mine. Noen spørsmål har jeg tilpasset litt etter hvem jeg snakket med, dette fordi hvert intervju er en sosial situasjon.

Jeg har valgt å bruke et semistrukturert intervju med informantene mine. Et semistrukturert intervju eller delvis strukturert intervju har en overordnet intervjuguide som utgangspunkt for intervjuet, mens spørsmål, temaer og rekkefølge kan varieres (Johannesen, Tufte & Christoffersen, 2010) Jeg kan også bevege meg frem og tilbake i intervjuguiden. Jeg vil at informantene mine skal kunne snakke så fritt som mulig om de ulike temaene. Jeg hadde også forberedt en del underspørsmål, dersom det ble nødvendig å utdype spørsmålene litt. I to av intervjuene valgte jeg å ikke ta med meg en medstudent, for å få best mulig relasjon til de jeg intervjuet. Det siste intervjuet mitt måtte jeg ta over telefon, pga. geografisk avstand. På forhånd av intervjuet hadde jeg sendt e-poster med informanten for å avtale tid ol. Under selve intervjuet noterte jeg det jeg mente var mest relevant for oppgaven min, og i etterkant av intervjuet tematiserte jeg og skrev ned et sammendrag av svarene jeg fikk ut fra notatene mine.

2,2 Valg av informanter

Det som kjennetegner kvalitative metoder, er at vi forsøker å få mye informasjon om et begrenset antall personer, som betegnes informanter (Johannesen, Tufte & Christoffersen, 2010). Jeg har valgt å intervju 3 informanter som jeg har kommet i kontakt med via personer fra praksisstedene jeg jobbet på. Jeg har valgt informanter hvor de alle har forskjellig forhold til kristendom. Jeg har valgt å bruke en kvinne jeg møtte i landsbyen, en som underviser på en søndagsskole og til slutt person som jeg visste ikke var religiøs. På denne måten får jeg ulike syn på problemstillingen min. I oppgaven min var det viktig å komme nært inn på

informantene for å få best mulig informasjon under intervjuene mine. Jeg vil øverst i empiridelen min presentere informantene mine.

2,3 Datainnsamling

Ordet data betyr noe som er gitt, når virkeligheten registreres, er virkeligheten blitt data. Altså er data mer eller mindre vellykkede representasjoner av virkeligheten. Men forskeren bestemmer her på forhånd hva han eller hun ønsker å vite om, og derfor er informasjonen begrenset fordi forskeren får som regel bare svar på det som blir spurt om (Johannesen, Tufte & Christoffersen, 2010). Jeg måtte derfor planlegge intervjuene mine nøye for å få best mulig datainnsamling. Jeg prøvde å stille åpne spørsmål slik at informanten kunne snakke mest mulig om de ulike temaene mine. Jeg har også fått inntrykk av at Zambiere er veldig pratsomme og dette gjorde at det ble lettere å få samlet inn mye data. Et grunnleggende spørsmål i all forskning er datas pålitelighet, dette kalles reliabilitet. Dette knytter seg til nøyaktigheten av undersøkelsens data, hvilke data som brukes, den måten den blir samlet inn på og hvordan den bearbeides (Johannesen, Tufte & Christoffersen, 2010). Dette var punkter jeg måtte tenke gjennom i arbeidet med oppgaven min. Metodekunnskap vil også gjøre det lettere å forholde seg kritisk til forskningsresultater (Johannesen, Tufte & Christoffersen, 2010).

2,4 Ethiske og juridiske hensyn

Ethiske problemstillinger oppstår når forskningen direkte berører mennesker, spesielt i forbindelse med datainnsamlingen (Johannesen, Tufte & Christoffersen, 2010). Før intervjuet tenkte jeg gjennom de forskningsetiske retningslinjene som gikk ut på: informantens rett til selvbestemmelse og autonomi, forskerens plikt til å respektere informantens privatliv og forskerens ansvar for å unngå skade. I forkant av de formelle intervjuene opplyste jeg om temaet mitt og hva datainnsamlingen skulle brukes til. Jeg fikk derfor frivillig samtykke fra informantene som en finner i personopplysningsloven etter norsk lov (Johannesen, Tufte & Christoffersen, 2010). Jeg informerte også informantene mine om taushetsplikten jeg har i forhold til opplysningene som kommer frem. Jeg brukte tid på å forklare begrepene jeg brukte slik at informantene forstod hva jeg mente. Jeg har anonymisert informantene mine i oppgaveteksten ved å ikke bruke noen navn. Jeg informerte også i forkant av intervjuene hvis

det for eksempel var noen spørsmål de syntes var ubehagelig, kunne de selv velge om de ville svare på de.

2,4 Metodekritikk

Det kan ha oppstått misforståelser under intervjuet mitt som kan ha gitt feilkilder, enten at informantene har misforstått spørsmålene mine, eller at jeg misforstått svarene til informantene. Det kan også ha oppstått feilkommunikasjon pga. språk, grunnet at begge snakket et fremmedspråk under intervjuet. Jeg vet heller ikke hvor pålitelig svarene jeg fikk er, informantene min kan ha gitt meg informasjon som han har trodd at jeg vil høre eller har "pyntet på sannheten" fordi han syntes det ubehagelig å snakke om. For meg som student i en annen kultur er det viktig å legge fra meg min etnosentriske tankegang som går ut på at jeg dømmer en annen kultur ut fra min norske tankegang (Dahl, 2013). Hvis ikke kan dette føre til mangel på forståelse og igjen prege kommunikasjonen til meg og informantene mine.

3,0 Teori

Jeg vil først introdusere Zambia og deretter beskrive hva religion er og hvilken betydning den har for samfunnet. Jeg har skrevet om religionens historie i Zambia, for å få frem hvor viktig del den er i samfunnet. Jeg har skrevet om kultur og sosialisering, og om autoritetens betydning i tradisjonelle samfunn. Jeg har også valgt å ta med ulike samfunnsvitenskapelige teorier for å kunne drøfte teorien med empirien jeg har samlet inn.

3,1 Fakta om Zambia

Zambia er en innlandsstat i sørlige Afrika som grenser til 8 andre land. Landet har ingen kyststripe og tidligere het det Nord-Rhodesia. I 2004 var befolkningstallet på rett under 11 millioner. Zambia blir sett på som et av de mest fredfulle landene i Afrika. I mange år var Zambia en britisk koloni, men er nå selvstendig og har vært det siden 1964 (Scott, 2006). Zambia er en republikk med et representativt demokrati. Nåværende president heter Michael Sata som både er statsoverhode og regjeringssjef. Regjeringen har utøvende makt, lovgivende makt og er fordelt mellom regjeringen og parlamentet. Zambias grunnlov identifiserer landet som en kristen nasjon, men det eksisterer en stor variasjon av religiøse tradisjoner. Over 70%

av Zambiere lever i fattigdom med en snitts inntekt på 2370 NOK i måneden (jeg har ikke funnet nyere statistikk på dette) (Scott, 2006).

3,2 Religiøse samfunn

Arkeologiske, historiske og antropologiske studier har dokumentert at religion har vært praktisert i så godt som alle samfunn opp gjennom historien. Schifloe (2011) har brukt Durkheim sin definisjon av religion: Religion kan forstås som et helhetlig system av tro og praksis i tilknytning til det hellige. Fellestrekk ved de fleste religioner er troen på at gudene eller de overnaturlige kreftene kan påvirkes gjennom bønn, tilbedelse, ofringer eller spesielle handlinger (Schifloe, 2011). Den vanlige befolkningens plikter er vanligvis begrenset til passiv tilbedelse eller til å leve i overensstemmelse med religionens bud. Schifloe (2011) henviser igjen til Durkheim som sier at alle samfunn skiller mellom det profane, eller verdslige, og det hellige. Dette går ut på at det profane omfatter det daglige og vanlige som mennesker forstår og kan kontrollere eller forholde seg til på en rasjonell måte. I motsetning til det hellige som er abstrakt, overnaturlig, omgitt av respekt og frykt og er utenfor menneskenes direkte rekkevidde. Menneskene kan derfor kun nærme seg det hellige bare på indirekte måter og gjennom ritualer, som er handlinger styrt av regler som sier hvordan en skal opptre i det helliges nærvær.

Schifloe (2011) mener at religion er en symbolsk representasjon av samfunnet, som vedlikeholder verdier og fremmer opplevelse av fellesskap og felles skjebne. Men det er også observert at fellesskap innenfor en religion kan føre til motsetninger og konflikter i tilknytning til andre religioner eller religiøse retninger.

Shifloe (2011) mener religion kan komme til uttrykk i menneskers liv på flere forskjellige måter, tre ulike funksjoner kan fremheves. Den første er at religionen fungerer legitimerende for eksisterende samfunnsordninger (Shifloe, 2011). Dette betyr at religionen kan forklare hvorfor noen er rike og hvorfor andre er fattige og avmektige. En annen viktig funksjon er at religion gir tilværelsen mening. Religion gir svar på vanskelige spørsmål om livets opprinnelse og hensikt og forklarer fenomener som går utover menneskers alminnelige fatteevne (Shifloe, 2011). Den tredje og siste funksjonen ved religiøs overbevisning og

aktivitet er at det gir tilhørighet i et fellesskap av troende. Det religiøse fellesskapet kan gi sosial forankring og motvirke anomi og fremmedgjøring (Schifloe, 2011).

Religion finnes i fem ulike hovedtyper. Kristendommen går innenfor monoteisme, som er troen på en allmechtig, personifisert guddom. De monoteistiske religionene skiller seg ut ved overbevisningen om at de representerer den endelige og absolutte sannhet som gjelder for alle mennesker. Av dette følger misjonsvirksomhet og erobringer for å spre den rette lære til andre samfunn og folkeslag (Shifloe, 2011).

3,3 Religionens historie og verdenssyn i Zambia

Taylor (2006) skriver at Zambia er en religiøs (kristen) nasjon som inkluderer verdensreligionene kristendom, islam og hinduismen, men også tradisjonell religion blir utøvd. Den største delen av befolkningen utøver ulike retninger innen kristendommen. Kristendommen kom til landet på 1850-tallet, men etablerte seg ikke ordentlig i landet før på begynnelsen av 1900-tallet som følger av misjons arbeid som formerte seg raskt grunnet kolonisering av landet. Selv om store deler av befolkningen konverterte til kristendommen var det fortsatt mange som praktiserte de tradisjonelle ritualene i tillegg til den nye troen. Per dags dato finner vi fortsatt påvirkninger av den tradisjonelle troen i både oppførsel og i kulturelle normer. Tilhengerne som i dag fortsatt utøver den tradisjonelle troen finner en oftest i fjerne områder, og disse utøvelsene sameksisterer ved at individene beskriver seg selv som kristne. Kristendommen har i dag mer en 3/4 tilhengere av populasjonen, og selv om mye av den tradisjonelle troen fortsatt blir utøvd har den vestlige kristendommen en stor påvirkning på hvordan Zambiere ser på verden. Zambieres synspunkt på verden blir påvirket gjennom deres personlige erfaringer, minner, omstendigheter, men også deres religiøse eller spirituelle overbevisninger. Kristendom spiller altså en fremtredende rolle i hverdagslivet. Mer enn 75% av befolkningen har oppgitt at de tilhører en kristen menighet i Zambia (Taylor, 2006).

3,4 Religion gjennom Ubuntu

Ordet Ubuntu kommer fra det sørafrikanske Zuluspråket som betyr "humanity" (Shutte, 2001). Shutte (2001) skriver at konseptet med uttrykket er å få en forståelse for hvordan det er å være menneskelig og hva som er nødvendig for at et menneske kan vokse og bli tilfredstilt. Ubuntu innebærer en etikk og en visjon om hvilke verdier som gjør det mulig å være et

fullverdig menneske med et meningsfylt fellesskap med andre (Shutte 2001). Ubuntu handler altså om å være et godt menneske og relasjoner til andre mennesker er essensielt hvor verdier som respekt og sympati er fundamentale. Ubuntu viser seg gjennom ens vurderinger, avgjørelser og følelser.

I tradisjonell afrikansk forståelse av verden vil alt som eksisterer ha en kraft og alt som eksisterer være relatert til hverandre. Denne kraften er presentert i ideer, følelser samt i våre muskler og blod (Shutte, 2001). Kraften er som en aura eller usynlig sky rundt mennesket. Levende energi eller livskraft er både noe fysisk og spirituelt, og denne kraften er det som er det essensielle i universet. Universet kan sees som et gradert system av slik livskraft der gud er kilden hvor livskraften strømmer ut til alle skapningene i verden. Livet får en økt livskraft om alt går bra og en følger en moral basert på Ubuntu, men den kan også minke om en ikke følger Ubuntu, om en er desintegret og isolert. Dette kan føre til at en ikke får den nødvendige livskraften i relasjon etter uttrykket "en person eksisterer kun i relasjon til andre mennesker". Jorden vi bor på er ifølge Ubuntu etikk felles eiendom som ingen kan eie for seg selv, og visualiseringen av Gud er knyttet til å være jordens sentrum og ikke noe som er utenfor. Når vi dør vil en altså ikke forlate jorden, men bevege seg dypere mot sentrum og Gud (Shutte, 2001). Meningen i denne konteksten blir da å komme nærmest mulig guds kraft gjennom relasjoner med andre som gir deg kraft til å vokse som menneske. Din væremåte og opptreden slik andre oppfatter den blir viktig for å oppnå det meningsfylle i livet, finne en ektefelle, få barn og opptre med så mye ydmykhet og toleranse at andre mennesker møter deg med en livskraft som fører deg nærmere til forfedre og gud.

3,5 Freire - De undertryktes pedagogikk

Paulo Freire var en brasiliansk pedagog som presenterte en pedagogisk metode som er i dag kjent som "de undertryktes pedagogikk". Han beskriver forholdet mellom undertrykkere og de som blir undertrykt. Freire (2002) mener at de som blir undertrykt mister sitt menneskeverd gjennom undertrykkernes påkjennelser. Han skriver derfor om hvordan de undertrykte kan bli bevisst undertrykkelsen og ta opp kampen om å få tilbake selvtilliten å bli kritiske og aktive individer i tillegg til å utvikle ny kunnskap.

En av de mest kjente teoriene hans har han kalt for bank-oppfatningen. Her bruker han et eksempel som demonstrerer forholdet mellom lærer/elev. Dette forholdet inneholder et fortellende subjekt(læreren) og tålmodig lyttende objekter (elevene). Freire (2002) prøver her å få frem at undervisningen er preget av fortelle-syken, læreren fyller elevene sine med informasjon. Dette fører til at elevene mekanisk lærer utenat innholdet i det som blir fortalt og kan gjenta. Elevene får derfor ikke mulighet til å kunne stille spørsmål til læreren eller reflektere over det de lærer. Dette fordi alt de lærer er underviserens eiendom heller enn et middel som skal vekke til kritisk refleksjon hos lærer og elev. Denne bank-undervisningen har en evne til å redusere eller tilintetgjøre elevenes skaperkraft og til å stimulere deres godtroenhet, som tjener undertrykkerens interesser (Freire 2002). På vegne av kulturen og kunnskapens bevaring mener Freire (2002) at vi har fått et system som hverken når sann kunnskap eller sann kultur.

Freire beskriver også det undertrykkende samfunn. Jeg nevnte tidligere at de undertrykte må bli bevisst undertrykkelsen. Kun da kan den undertrykte frigjøre seg fra undertrykkelsen, og videre frigjøre de som undertrykker (Freire, 2002). Freire mener at de undertrykte kan bli så oppslukt i sin livsverden at de ikke ser selv at de blir undertrykt (Freire, 2002). Dette betyr at så lenge de undertrykte fortsetter å være uvitende om årsakene til sin situasjon, vil de fatalistisk godta å bli utbyttet. Han nevner også frykten de undertrykte har for å bryte ut av undertrykkelsen; usikkerheten de undertrykte har for å gå fra en kollektivistisk tankegang til en individualistisk (Freire, 2002). Dette fører til at de undertrykte føler usikkerhet for det å måtte bryte ut av et kjent mønster og tre inn i ukjent terreng. Freires skriver også at ved å bryte ut av et mønster går du imot Gud (Freire, 2002).

3,6 Sosialisering

Schiefloe (2011) definerer sosialisering: *En prosess der individer læres opp til å bli fungerende medlemmer i en gruppe og et samfunn. Sosialisering innebærer at individer tilegner seg kultur. Vi kan derfor også si at sosialisering er en prosess for kulturoverføring, som omfatter elementer som språk, normer og verdier.* Vi kan dele sosialiseringsprosessen inn i ulike undergrupper etter hvor i livsløpet du befinner deg. Den grunnleggende fasen av sosialiseringsprosessen betegnes som primærsosialisering, og senere går individet over til sekundærsosialisering. Sosialiseringssagenter vil si de personene som har som formål å lære

individer om ulike normer og regler innenfor et fastsatt hierarki, samfunn eller kultur. Det skilles også mellom primære sosialiseringssagenter og sekundære sosialiseringssagenter, hvor de primære er de som lærer oss de grunnleggende ferdighetene og normene i oppdragelsen, mens de sekundære er de som går utover dette f.eks. de som lærer oss om ulike fagområder. Dersom individets atferd eller holdninger faller utenfor allment godtatte toleransegrenser, er imidlertid omgivelsene tilbøyelige til å betrakte dette som sykkelig eller skadelige tilstander eller som sosiale avvik (Schieffloe, 2011).

3,7 Kultur

Ulike samfunnsforskere har beskrevet forholdet mellom kollektivistiske kulturer og individualistiske kulturer som vi- og jeg-kulturer, blant dem, Dahl (2013) som beskriver vi-kulturer og jeg-kulturer. Et afrikansk ordtak sier "mennesket er andre mennesker". Dette betyr at et menneske ikke er et menneske uten samspill med andre. Dahl (2013) henviser til Mandela som sier at Afrikanere alltid er en del av storfamilien. Han sier at sønnene og døtrene blir til tanter og onkler blir betraktet som ens brødre og søstre, ikke fettere og kusiner. De har ingen halvbrødre eller halvsøstre, han uttaler videre at min mors søster er min mor, min onkels sønn er min bror, min brors barn er min sønn eller datter (Dahl, 2013). Vi-kulturer lever i relasjoner hvor storfamilien er sentral. Afrikanere flest er alltid en del av storfamilien, hvor en lever gjennom relasjoner og samholdet er viktig (Dahl 2013). Familierelasjonene er viktig fra en blir født, de blir fortalt hvilke rettigheter og plikter en har, hvilke tradisjoner og riter som gjelder og ikke minst familiebegivenheter som fødsel, inngåelse av ekteskap, begravelse og dødsskikker. Familierelasjonene kan også være viktig når det gjelder posisjoner, eiendom og handel. Ære og skam er dominerende begreper i en kollektivistisk orientert kultur. Gjør en noe positivt, vil det gi hele gruppen ære, i motsetning til om en gjør noe negativt, vil det påføre hele gruppen skam. Det er viktig å bemerke seg at det ikke finnes rene vi- og jeg-kulturer (Dahl, 2013).

3,8 Religion og autoritet i det tradisjonelle samfunn

Ifølge Inglehart & Baker (2012) er det tradisjonelle samfunn det som eksisterte før det moderne kom inn i bildet. Men per dags dato er det fortsatt mange land som fortsatt lever etter tradisjonelle normer og verdier. Det finnes ikke noen samfunn som er helt tradisjonelle eller helt moderne. Inglehart og Baker (2012) skriver at tradisjonelle samfunn har mange felles

karakteristikkene. I en nasjonal undersøkelse (Inglehart & Baker, 2012) som er blitt gjort i 43 samfunn har en sett på holdningene til individene når det kommer til politiske, sosiale og religiøse normer og tro. En av de viktigste funnene er at personer som kommer fra rike land har en annen verdensoppfatning enn de som kommer fra fattige land. Den nasjonale undersøkelsen viser at resultatene fra de tradisjonelle verdiene er som følger; de legger vekt på at gud er viktig i respondentens liv, det er viktigere for et barn å lære om religiøs tro og lydighet enn selvstendighet, abort er uakseptabelt, respondenten er sterkt knyttet til landet sitt og er stolt over det og til slutt har respondentene mer respekt for autoriteten i landet sitt (Inglehart & Baker, 2012).

Giddens (1996) beskriver forholdet mellom det tradisjonelle og det moderne samfunn. I stort sett alle pre moderne kulturer har det vært kun en overordnet religiøs orden. Det var alltid muligheter for å gå til trollmenn og hekser for de som ikke var tilhengere av en religiøs tro. Men slike alternativer var ikke en erstatning for de dominerende religiøse systemers overordnede autoritet. Pre moderne autoritetsformers styrke kan nesten betraktes som en reaksjon på selve hverdagslivets uforutsigbarhet og på en rekke påvirkninger, som la utenfor menneskets kontroll (Giddens, 1996). Ulike former for tradisjonell autoritet eksisterer fortsatt i moderne tid. Av ulike årsaker som er relatert til forbindelsene mellom modernitet og tvil, ser ikke religionen ut til å forsvinne, den vokser også frem igjen (Giddens, 1996).

Max Weber forstår mennesker og deres valg ut fra prosesser og mønstre. Han mener mennesket er i stor grad styrt av tradisjonelle mønstre av historiske prosesser og sosiale systemer. Han mener vi er styrt av disse kreftene i så stor grad at vi ikke kan forstå eller gjøre rede for handlingene våre (Weber, 1987).

4,0 Presentasjon av empiri

Jeg vil her presentere empirien jeg har samlet inn gjennom intervjuer i løpet av praksisoppholdet mitt i Zambia. Jeg har fokusert på den datainnsamlingen jeg mener er mest relevant for oppgaven min. Jeg har valgt å dele empirien inn etter tema, for å gi en bedre oversikt over opplysningene jeg har samlet inn. I og med at jeg ikke bruker navn på informantene mine vil jeg betegne de som informant A, B og C.

4,1 Bakgrunn og verdensoppfatning

I begynnelsen av intervjuet mitt stilte jeg en del spørsmål om bakgrunnen til de forskjellige personene. Første informant min har jeg valgt å betegne so informant A. Han er en velutdannet, gift mann på 43 år. Han underviser på en skole samtidig som han studerer. I tillegg underviser han på en søndagsskole som frivillig. Den andre informanten(B) var en mann på 35 år, han jobber som advokat og har lang utdanning. Siste informant min(C) intervjuet jeg i en landsby, dette var en gift dame på 35 år. Hun hadde 4 barn og ingen utdanning.

To av informantene mine har ganske høy status i samfunnet, mens kvinnen uten utdanning og jobb har relativt lav. Jeg visste på forhånd at informant B ikke var kristen. Han fortalte meg at han var født i Zambia, men hadde vokst opp i USA. Han lærte lite om religion gjennom oppveksten sin. Evolusjonsteorien derimot lærte han om i tidlig alder, og tror på denne nå. Informant A underviste på en søndagsskole hver uke. Han fortalte meg at han var kristen og hadde vært det siden han ble født. Han lærte tidlig om kristendom fra foreldrene sine, og evolusjonsteorien fikk han kjennskap til i 9 klasse på skolen. Kvinnen jeg møtte i landsbyen har også vært kristen gjennom hele livet sitt. Hun sluttet på skolen i 9 klasse pga. graviditet, og kan ikke huske å ha lært noe særlig om andre oppfatninger av verden.

4,2 Kristendommens betydning for informantene

Kristendommen hadde stor innflytelse i livet til informant A og C, mens i mindre grad hos B. Jeg fikk informasjon om ulike situasjoner som informantene mine hadde opplevd. A hadde opplevd mye som hadde ført til at han hadde fått mer tro på gud. Han la til "what happens is the will of god". For han er det veldig viktig å gå i kirken, spesielt fordi han tror på det spirituelle med gjenfødelse. Han syntes også det er viktig å være en del av det kristne samfunnet. Han liker å treffe de andre som går i kirken, og føler seg som en del av noe. Informant B hadde opplevd en del ubehagelige situasjoner grunnet hans verdensoppfatning, dette opplevde han da han flyttet tilbake til Zambia. Historien gikk ut på at ulike personer trodde han hadde noe med satan å gjøre, grunnet hans ikke-religiøsitet. Han snakket om det som svært ubehagelig. For damen i landsbyen (C) var det også viktig å gå i kirken, men det var ofte vanskelig å komme seg dit fordi hun måtte gå langt for å komme seg til nærmeste kirke. Hun mente også at du ikke var mer kristen hvis du gikk oftere i kirken enn andre, selv

om mange som går i kirken i Zambia ser på det som en plikt, og mener du kan bli straffet dersom du ikke går. Hun mente at hvis du virkelig er religiøs kan du be og få kontakt med Gud i ditt eget hjem.

Informantene mine hadde delte meninger da jeg stilte spørsmål som handlet om holdningene deres til ikke-religiøse personer. B mente at de selv måtte få velge å tro på det de ville. Søndagsskole læreren var svært uenig i dette og hadde problemer med å forstå hvorfor de ikke trodde på en gud. Han brukte argumenter som at det kunne gå utover familien sitt rykte hvis du valgte å la være, og at du burde stille opp i kirken for familie og venner. Dessuten hjelper kirkesamfunnet deg mye dersom noen nære skulle bli gravlagt. Han la også til at hvis en ikke religiøs person ble gravlagt, kunne en risikere at ingen kom til begravelsen. Damen fra landsbyen fortalte meg at hvis du valgte å tro på gud ville han belønne både henne og familien hennes.

Da jeg var i Zambia merket jeg at det var veldig store forskjeller fra byen og landsbyen. Jeg lurte derfor på om det var forskjeller på hvor kristne personene var avhengig av hvor de bodde. Personene jeg intervjuet hadde delte meninger om dette. A trodde det var større press å være kristen i landsbyen, fordi det er vanskeligere å gjemme seg der. I byene er det kanskje ikke alle som legger merke til det hvis du ikke går i kirken, samtidig er det flere kirker i byen sammenlignet med de rurale områdene. Informant B trodde ikke det var forskjell på hvor du bodde eller hvilken status en hadde. Han snakket om at det heller ikke var noe fast oppslag på at de rike er mer religiøse enn de fattige og omvendt. Han forteller at noen som er rik og har høy status i samfunnet, kan være veldig religiøs og kan takke gud for rikdommen sin. I motsetning er noen rike, har høy status i samfunnet, og har klart seg bra uten troen på gud. Han mente også at dette gjaldt fattige eller personer med lav status. De som ikke tror på Gud, har kanskje gitt opp håpet, kanskje de har trodd på Gud hele livet sitt, men levekårene bedrer seg ikke. På den andre siden kan troen på Gud gi de et håp om at hvis du fortsetter å tro og praktisere religion vil Gud en dag legge merke til deg og belønne deg.

4,3 Påvirkning fra samfunnet

Informant A og C hadde gjennom oppveksten sin blitt oppfordret av foreldrene til å være kristen. De gikk i kirken hver søndag gjennom hele oppveksten, de hadde også hatt mye

kristendomsundervisning. A fortalte meg at han ikke trodde det var mange ikke-religiøse i Zambia, kanskje en av hundre. Og at hvis det var flere så trodde han de holdt det skjult. Jeg la også merke til hva som ble sagt da jeg var i en gudstjeneste. Jeg merket at prestene brukte store deler av tiden på å snakke om satan, derfor spurte jeg informantene mine hva deres oppfatning av dette var. Jeg fikk da til svar at prester vil skremme folk og spre frykt. Han fortalte meg at hvis du tror på Gud og høyere makter, må du også tro på det motsatte, som er helvete og satan som er "Guden". Han legger til "satan came to steal, kill and destroy". C syntes det var bra at presten opplyste dem om hva som kunne skje hvis de ikke fulgte budskapene til Gud gjennom bibelen. B fortalte meg at han ikke hadde blitt oppfordret av noen til å tro på noe spesielt. Foreldrene hadde fortalt at han selv måtte velge å tro på det han ville. Han fortalte også at han har mange gode venner som har det samme verdensbildet som han, og det er disse han omgås på fritiden sin. Han ville ikke at jeg skulle ta kontakt med de, fordi de ikke snakket åpent om dette, for å bevare familieryktet sitt.

Jeg stilte også spørsmål som handlet om styresettet Zambia, jeg prøvde å forstå hvilke holdninger de hadde til høyere makter. Presidenten i landet var et forbilde for alle informantene mine. Men likevel mente to av informantene mine at noe kunne bedres, spesielt på fordeling av ressurser. En mente at staten investerte for lite i utdanning, mens en annen syntes det var alt for høy arbeidsledighet i landet. Den tredje personen mente at Sata var et forbildet for alle Zambiere og at han hadde oppnådd mye på den tiden han har vært statsoverhode for landet.

Jeg stilte noen ekstraspørsmål til informant A fordi han underviste på søndagsskolen. Han fortalte meg at han gjør det fordi han føler det er en plikt fra gud, og mener han vil bli belønnet for det senere i livet. Han trives også med å undervise barna som er alt fra 2-16 år gamle. Barna på søndagsskolen er ifølge han engasjerte og han forteller at barna kommer dit frivillig. Han legger til "they belives in everything you are saying". Han pleier også å fortelle til barna "God loves all the children, especically the one who's going to sunday school".

Jeg avsluttet intervjuene mine med et spørsmål om de syntes samfunnet i Zambia oppfordret folk til å være kristen, jeg forklarte da at jeg tenkte på staten, media og personene de omgikk. Jeg fikk svaret ja fra alle informantene mine. A og C mente at familien hadde veldig mye å si

mens B mente at personer var veldig lett å påvirke, ofte fordi de har veldig stor tillit til høyere makter.

5,0 Drøfting

For å kunne svare på problemstillingen min vil jeg her drøfte teoridelen min med empirien jeg har samlet inn. Jeg har valgt å dele drøftingsdelen min inn etter tema for å få en bedre oversikt over det jeg diskuterer. Elementene jeg vil diskutere er: om Zambiere sin oppvekst har noe å si for verdensoppfatningen deres, Kristendommens betydning for informantene mine, og kristendommens påvirkning fra samfunnet.

5,1 Bakgrunn og verdensoppfatning

Informanten min som ikke var kristen opplyste meg om at han ikke hadde vokst opp i Zambia, men i USA. Han skiller seg derfra ut fra de andre informantene mine, som både var kristen og har bodd i Zambia gjennom hele livet sitt. Dette vil mest sannsynlig bety at sosialiseringen hans har vært mer "vestlig" i forhold de andre informantene mine. Som jeg skrev i teoridelen min under kultur og sosialisering, skriver Schifloe (2011) om kulturoverføring som omfatter elementer som språk, normer og verdier. Zambia som er et mer tradisjonelt samfunn legger kanskje vekt på andre verdier i sosialiseringprosessen. Dahl (2013) skriver blant annet om hvor viktig familierelasjonene er i det tradisjonelle samfunn ved at du blir opplært fra du blir født av hvilke tradisjoner og riter som gjelder. Det kan derfor være mer akseptert at han ikke-religiøse mannen skiller seg ut, fordi han har en annen bakgrunn hvor han har vokst opp i et annet samfunn hvor det er mindre fokus på relasjoner. Jeg ser også sammenhenger med de to andre informantene mine som opplyste meg om at de hadde vokst opp i en religiøs familie hvor fokus på kristendommen var viktig, f.eks. ved at de gikk i kirken hver søndag.

5,2 Kristendommens betydning for informantene

Det at kristendommen er en viktig del av Zambieres liv kom klart frem i intervjuene jeg hadde. Det at en av informantene mine tror på gjenfødelse og siterte "What happens is the will of god", kan jeg gjenspeile i det Taylor (2006) skriver om verdenssyn i Zambia. Han skriver blant annet at Zambieres synspunkt på verden blir påvirket gjennom deres religiøse og spirituelle overbevisninger. Dette kom også tydelig fram da hun fortalte at hun kunne be og få

kontakt med gud i sitt eget hjem. Når det gjelder han ikke religiøse mannen kan jeg sammenligne opplevelsene hans med det Schiefloe ser på som sosiale avvik. Dette kan være fordi mannen er åpent om at han ikke er kristen, noe som er veldig tabu i Zambia derfor kan hans atferd og holdninger være utenfor godtatte toleransegrenser, og derfor bli sett på som et sosialt avvik. At personer tror han har noe med satan å gjøre kan være frykt for noe ukjent i og med at kristendommen går innenfor det vi kaller for monoteisme som betyr at religionen representerer den endelige og absolutte sannhet som gjelder for alle mennesker (Schiefloe, 2011).

En av informantene mine la stor vekt på dette med fellesskapet, at han liker å være en del av det kristne samfunnet, og føle seg som en del av noe. Det å føle tilhørighet er noe Zambiere legger stor vekt på. Etikken fra Ubuntu legger stor vekt på det å være et fullverdig menneske i fellesskap med andre og dette kan vi kjenne igjen i sitatet "en person eksisterer kun i relasjon til andre mennesker" (Shutte, 2001). Schiefloe (2011) sin teori om hvordan kristendommen kan komme til uttrykk i menneskers liv beskriver også dette. Som nevnt i teoridelen mener han at religiøs overbevisning gir tilhørighet i et fellesskap som gir sosial forankring og kan motvirke anomoni og fremmedgjøring. Jeg forsto i intervjuene mine at tilhørighet og fellesskap var viktig, spesielt da informanten min mente du ikke bare burde gå i kirken for din egen del, men også for familien din og de rundt deg. Schiefloe (2011) mener at to viktige funksjoner også kan komme til uttrykk i menneskers liv. Det at religionen fungerer legitimerende for eksisterende samfunnsordninger kan ha noe å si for fattigdommen i landet. Som tidligere nevnt lever 70% av Zambiere i fattigdom (Scott, 2006). Religionen kan da gi forklaring på hvorfor noen er fattige og noen rike. Dette kan være fordi det er en overlevelsesmekanisme for de som er fattige, for å få en positiv tankegang. Dette kjente jeg igjen under intervjuet mitt da informanten min fortalte meg: "hvis du fortsetter å tro på Gud og praktisere religion vil han en dag legge merke til deg og belønne deg". Den siste funksjonen til Schiefloe (2006) handler om at religionen gir tilværelsen mening. Dette kan gi svar på vanskelige spørsmål og livets opprinnelse og fatteevne for menneskene i Zambia.

5,3 Påvirkning fra samfunnet

To av informantene mine fortalte meg at de hadde vokst opp under religiøse forhold hvor familien hadde stor påvirkning på deres tro. Dahl (2013) beskriver vi-kulturer hvor

storfamilien har mye å si. Ifølge Dahl (2013) er ære og skam dominerende begreper i en kollektivistisk kultur, dette kan bety hvis du gjør noe negativt som kan være å gå imot troen til familien din, kan dette påføre hele familien skam. Jeg spurte derfor om holdningene til informantene mine angående det å ikke være religiøs. Svarene gjenspeilet seg i teorien jeg hadde, hvor jeg fikk svar som blant annet: "det kan gå utover familien sitt rykte hvis du velger å ikke gå i kirken" og "du kan risikere at ingen kommer i begravelsen din". Jeg ser også sammenhenger med Ubuntu her, fordi Ubuntu viser seg gjennom ens vurderinger, avgjørelser og følelser som avhenger av relasjonene til de rundt deg (Shutte, 2001).

Freire som er kjent for sin pedagogiske metode beskriver forholdet mellom det å være undertrykker og de som blir undertrykt. I teorien hans om Bank-oppfatningen beskriver han forholdet mellom lærer elev. Ut fra dette stilte jeg informantene mine en del spørsmål som hadde med læring å gjøre. Mannen som underviste på søndagsskolen mente at barna kom dit frivillig. Dette vil jeg stille meg kritisk til fordi jeg mener at barn i så ung alder ikke er selvstendige nok til å ta et slikt valg. Ut fra sitatet "they believe in everything you are saying", tolket jeg det slik at de ikke stilte kritiske spørsmål til læreren. Dette bekreftet han og forklarte videre at han pleide å si til barna "God loves all the children especially the one who is going to sunday school". Ut fra Freire sin tolkning er dette bank-oppfatningen. Fordi læreren er det fortellende subjektet mens elevene er lyttende objekter som blir fylt opp med informasjon uten å kunne reflektere over innholdet i det som blir sagt (Freire, 2002). Freire (2002) mener videre at elevenes skaperkraft blir tilintetgjort, fordi deres godtroenhet blir stimulert. I intervjuene mine fikk jeg også informasjon som tilsa at de hadde hatt mye kristendomsundervisning på skolen. Og ut fra kommentaren hans om at du går imot Gud hvis du bryter et mønster ser jeg sammenhenger fordi elevene ikke selv får frihet til å velge selv hva de vil tro på. Freire (2002) mener at vi har fått et system som hverken når sann kunnskap eller sann kultur. Jeg vil også trekke fram det at informantene mine lærte svært lite om andre syn på verden. De lærer f.eks. ikke om evolusjonsteorien før i 9 klasse. Og jeg vil tro det kan være vanskelig å endre tankegang når du har blitt opplært til noe gjennom hele oppveksten din.

Som tidligere nevnt handlet det siste spørsmålet mitt om informantene mine syntes samfunnet i Zambia oppfordret menneskene til å være kristne. Og dersom de syntes det, hvem som

påvirket de mest. Alle informantene svarte ja på dette spørsmålet og en av informantene mine mente at det var veldig lett å påvirke menneskene her fordi de har så stor tillit til høyere makter. Weber (1987) mener mennesket er i så stor grad styrt av historiske prosesser og sosiale systemer at vi ikke kan forstå eller gjøre rede for handlingene våre. Jeg forstår Weber slik at vi er styrt av noe som alltid har vært, uten at en klarer å gjøre rede for hvorfor vi gjør det. Det blir en automatisk prosess fordi alle før deg har gjort dette på akkurat samme måte. I undersøkelsen fra Inglehart & Baker (2012) ser vi stor forskjell fra tenkemåten til personer som lever i tradisjonelle enn fra de som lever i moderne samfunn, eller fattig versus rike. I de tradisjonelle samfunnene har befolkningen mye mer respekt for autoriteten i landet. Det er også viktigere for et barn å lære om religiøs tro og lydighet enn selvstendighet. Når jeg trekker linjene sammen ser jeg da hva Weber mener med hvordan menneskene blir styrt.

6,0 Avslutning

I denne besvarelsen har jeg ikke kommet fram til en konkret konklusjon. Det jeg fant ut var at oppveksten hadde mye å si for informantene mine sin verdensoppfatning. Jeg har drøftet at familien spiller en viktig rolle på hvordan barna blir fordi familiebånd og relasjoner er svært sentrale i en Zambisk kontekst. Kristendommen hadde innflytelse i livet til alle informantene mine. Jeg fant ut at personer som velger å ikke tro på Gud kan bli sett på som sosiale avvik grunnet frykten for noe ukjent. Og fordi en Ubuntu etikk er viktig for menneskene i Zambia kan en få problemer dersom denne ikke blir fulgt. Ut fra Schifloe sin teori kom jeg fram til at religion er viktig for Zambiere fordi den gir livet en mening, den gir menneskene i Zambia tilhørighet og fellesskap også kan religionen fungere som en overlevelsesmekanisme for de fattige i samfunnet. Jeg har også gjennom Freire kommet fram til at religion kan virke undertrykkende for menneskene der pga. banking-metoden hans. Og til slutt mener jeg at autoriteten i landet har veldig mye å si, i og med at Zambia blir regnet som en kristen nasjon, mener jeg at befolkningen som bor der er styrt av historiske prosesser og sosiale systemer som kan begrunne deres sterke religiøse tro. Så alt i alt kan det være vanskelig for ikke-religiøse personer å vokse opp i Zambia fordi religion har stor betydning for menneskene som bor der.

7,0 Litteraturliste

- Dahl, Ø. (2011). *Møter mellom mennesker- interkulturell kommunikasjon*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- Freire, P. (2002). *De undertryktes pedagogikk*. Oslo: Gyldendal Forlag
- Giddens, A (1996). *Modernitet og selvidentitet*. København: Hans Reizels Forlag
- Inglehart, R & Baker, W. (2012, 2. August). *Modernization, cultural change, and the persistence of traditional values*. Hentet fra <http://jstor.org/stable/2657288>
- Johannesen, A., Tufte, P.-A. & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskaplig metode*. Oslo: Abstrakt Forlag AS
- Schiefloe, P.- M. (2011). *Mennesker og samfunn- innføring i sosiologisk forståelse*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS
- Shutte, A. (2001). *Ubuntu- An ethic for a new South Africa*. Pietermaritzburg: Cluster Publications
- Taylor, S. D. (2006). *Culture and Customs of Zambia*. Westport, Connecticut: Greenwood Press
- Weber, M. (1987). *Rationality and modernity*. London: Allen & Unwin